

Turizm Alanında Yapılan Bibliyometrik Çalışmaların Bibliyometrik Değerlendirmesi: Mevcut Durum ve Gelecek Yönelimleri (Bibliometric Evaluation of Bibliometric Studies Conducted in the Field of Tourism: Current Status and Future Trends)

Ahmet TAYFUN ^a , * Ozan ÇATIR ^b

^a Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Ankara/Türkiye

^b Uşak University, Ulubey Vocational School, Department of Travel, Tourism and Leisure Services, Uşak/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 05.03.2025

Kabul Tarihi: 11.09.2025

Anahtar Kelimeler

Turizm

Bibliyometrik analiz

Ulusal yayınlar

Uluslararası yayınlar

Araştırma trendleri

Öz

Bu araştırma, turizm alanında yazılmış olan bibliyometrik çalışmaları detaylı bir şekilde inceleyerek literatürün mevcut durumunu ve evrimini analitik bir metodoloji ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, bibliyometrik analiz yöntemi aracılığıyla ulusal ve uluslararası yayınların nicel verileri incelenmiş, alandaki araştırma eğilimleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, Ulakbim, YÖKTEZ ve Web of Science (WoS) veritabanlarında araştırmacılar tarafından belirlenen ‘Turizm ve Bibliyometrik’, ‘Otel ve Bibliyometrik’, ‘Rekreasyon ve Bibliyometrik’ ve ‘Gastronomi ve Bibliyometrik’ anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan taramalar sonucunda elde edilen yayınlar incelenmiştir. Toplamda, 123 ulusal ve 464 uluslararası yayın araştırmaya konu edilmiştir. Araştırmada, ulaşılan tüm yayınlar belirlenen parametreler çerçevesinde sistematik olarak bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Bu parametreler arasında yayın yılı, konu başlıkları, yazar bilgileri ve indekslenme durumuna yer verilmiştir. Araştırma bulguları, ulusal düzeyde en çok ilgi gören konuların Yönetim, Pazarlama, Rehberlik ve Yiyecek-İçecek/Gastronomi olduğunu göstermektedir. Uluslararası çalışmalarda ise Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Yenilikçilik, Pazarlama ve Yönetim alanları ön plana çıkmıştır. Bu sonuçlar, turizm alanındaki bibliyometrik çalışmaların hem ulusal hem de uluslararası düzeyde farklı tematik önceliklere sahip olduğunu ve araştırma eğilimlerinin bu alanlarda yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu analiz, turizm araştırmalarındaki eğilimleri ve gelecek yönelimlerini anlamak için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Keywords

Tourism

Bibliometric analysis

National publications

International publications

Research trends

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Abstract

This research aims to evaluate the current state and evolution of the literature in the field of tourism through a detailed examination of bibliometric studies using an analytical methodology. The study analyzed quantitative data from national and international publications through bibliometric analysis, assessing research trends in the field. Publications obtained by searching the Ulakbim, YÖKTEZ and Web of Science (WoS) databases using the keywords “Tourism and Bibliometrics”, “Hotel and Bibliometrics”, “Recreation and Bibliometrics” and “Gastronomy and Bibliometrics” specified by researchers were examined in the study. A total of 123 national and 464 international publications were included in the study. All publications obtained were systematically analyzed using bibliometric methods within the framework of the predetermined parameters. These parameters included publication year, subject headings, author information, and indexing status. The research findings show that the topics receiving the most attention at the national level are Management, Marketing, Guidance, and Food and Beverage/Gastronomy. In international studies, the areas of Tourism, Sustainable Tourism, Innovation, Marketing, and management have come to the fore. These results reveal that bibliometric studies in the field of tourism have distinct thematic priorities at both national and international levels, and that research trends are concentrated in these areas. This analysis serves as a valuable resource for understanding trends and future directions in tourism research.

* Sorumlu Yazar

E-posta: ozan.catir@usak.edu.tr (O. Çatır)

GİRİŞ

Bibliyometrik yöntemler, araştırma alanlarının gelişimini değerlendirmek için kullanılan sağlam ve yaygın bir analiz aracı haline gelmiştir (Ellegaard ve Wallin, 2015). Veri erişimi, toplama ve işleme alanındaki ilerlemeler, bibliyometrik çalışmaların sayısının artmasına neden olmuştur. Bibliyometrik yöntemler, temelde iki ana alanda faydalıdır: (a) araştırmacılara araştırma alanlarını derinlemesine anlama imkânı sağlar ve (b) herhangi bir alanda daha katı ve niceliksel değerlendirmeler sunar (Zupic ve Cater, 2015). Ayrıca, bibliyometrik yöntemler araştırmacılara kurumlar, ülkeler, yayınlar ve alanlar dahil olmak üzere büyük sayıda yayını analiz etme olanağı sağlar (Wallin, 2005). Günümüzde, Web of Science (WoS) ve Scopus gibi veritabanları aracılığıyla çalışmalara ulaşmak ve analizler yapmak çok daha kolay hale gelmiştir.

Bibliyometrik yöntemler, işbirlikleri, atıflar vb. gibi farklı yönlerden araştırma alanlarını incelemekte ve bilimsel kuruluşların dünya çapındaki sıralamalarını ortaya çıkarmak için artan bir şekilde kullanılmaktadır (Wallin, 2005; Ellegaard ve Wallin, 2015). Ayrıca, eğitim, pazarlama, yönetim, sağlık hizmetleri, ekonomi ve iletişim bilimleri gibi birçok araştırma alanında bibliyometrik yöntemlerden faydalanılmaktadır (Martínez-Lopez vd., 2018; Claveau ve Gingras, 2016; Diem ve Wolter, 2013; Samiee ve Chabowski, 2012; Clarke vd., 2007; Ramos-Rodríguez ve Ruiz-Navarro, 2004; Feeley, 2008).

Bu bağlamda, bibliyometrik yöntemlerin turizm ve otelcilik alanında da yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bibliyometrik yöntemlerin uygulandığı konular arasında şarap turizmi, sosyal medya, sürdürülebilir turizm, gastronomi, elektronik ağızdan ağız iletişim (eWOM), spor turizmi, turizm psikolojisi, istatistik kullanımı, inovasyon gibi konular yer almaktadır (Mesci vd., 2021; Şahin ve Yılmaz, 2021; Ülker vd., 2020; Tayfun vd., 2018; Sanchez vd., 2017; Leung et vd., 2017; Ruhanen vd., 2015; Okumus vd., 2018; Koç ve Boz, 2014; Barrios vd., 2008; Palmer et al., 2005). Ancak, turizm ve otelcilik alanında yapılan bibliyometrik çalışmaların kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın pratik katkıları bu alanda çalışan araştırmacılara olacaktır. Bu çalışma, turizm ve otelcilik alanındaki bibliyometrik çalışmaların bibliyometrik analizlerine dayanarak bütüncül bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır; böylece bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar, yayınlanan çeşitli parametreler hakkında fikir sahibi olacaktır. En önemlisi, bibliyometrik çalışmaların konularını sınıflandırarak; turizm araştırmacıları için öngörüler sunacaktır. Özetle, bu çalışmada cevaplanması gereken araştırma soruları aşağıdaki gibidir: (1) Turizm alanında yapılan bibliyometrik yayınların yıllara göre dağılımı nedir? (2) Turizm alanında yapılan bibliyometrik yayınlarının konularına göre dağılımları nedir? (3) Ulusal ve Uluslararası bibliyometrik yayınları arasında farklılıklar nelerdir?

Kavramsal Çerçeve

Bibliyometrik Analiz

Bibliyometrik analiz, kitaplar, dergi makaleleri ve konferans bildirileri gibi yayınlanmış materyalleri incelemek için kullanılan sofistike bir nicel tekniktir. Bibliyometri, ilk olarak 1969 yılında Pritchard tarafından kavramsallaştırılmıştır (Pritchard, 1969). Bibliyometrik yöntemlerin kökenleri 19. yüzyılın sonlarına dayanmakta olup, çeşitli araştırma alanlarında uzun bir evrim ve uygulama geçmişine sahiptir (Osareh, 1996).

Broadus (1987) tarafından fiziksel veya bibliyografik birimlerin niceliksel incelemesi olarak tanımlanan bibliyometri, akademik topluluk içinde çoklu amaçlar için kullanılır. Çeşitli disiplinlerin entelektüel, sosyal ve kavramsal yapılarını haritalamak, bireysel araştırmacıların ve kurumların etki ve performansını değerlendirmek için kullanılmaktadır (Broadus, 1987; Cobo vd., 2011). Bibliyometrik yöntemler, literatür taramalarının objektifliğini artırır ve disiplinler içindeki ilerlemeleri ve tematik keşifleri sistematik bir şekilde inceleme imkanı sağlar (Zupic ve Čater, 2015).

Bibliyometri, metodolojisini hemen hemen tüm bilimsel alanlara genişleten disiplinlerarası uygulanabilirliği olan bir yöntemdir (Glanzel, 2003). Yaklaşım, yayınların yıllara, dergi sayısına, yazar sayısına, bağlantılara göre dağılımını değerlendiren alıntı ve yazar analizi gibi değerlendirici teknikler ile yazarlar, alıntılar, kurumsal bağlantılar gibi çeşitli bibliyometrik parametreler arasındaki ilişkileri inceleyen daha ileri ilişkisel teknikleri içerir (Sainaghi vd. 2020; Ellegaard ve Wallin, 2015). Bu metodolojiler, araştırma toplulukları içindeki bilimsel bilginin yapısını belirlemeye yardımcı olur, böylece araştırma topluluklarının dinamiklerini daha iyi anlamamıza katkıda bulunur.

Bibliyometrik analizin temel bir uygulaması, bilim politikası ve bilgi erişimi alanındadır. Araştırma ve yapının etkisini nicelleştirerek, bibliyometrik çalışmalar, politika yapımcıların ve araştırmacıların çeşitli disiplinlerin bilimsel temellerini anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olur. Bibliyometrik analizden elde edilen metrikler, sayısız bilimsel alanda bilgi erişim tekniklerinin ilerlemesine önemli ölçüde katkı sağlar, böylece bilimsel bilgilerin genişliğini ve derinliğini artırır. (Glanzel, 2003).

Turizm çalışmaları bağlamında, bibliyometrik analiz, turizmin bir çalışma alanı olarak akademik meşruiyetini ve yapısal bütünlüğünü tartışmada hayati bir rol oynamıştır. Bibliyometrik çalışmalar turizmin bilimsel bir disiplin olarak statüsünü pekiştirmeyi amaçlayarak entelektüel yapısını ve akademik temellerini haritalamıştır (Benckendorff, 2009; Benckendorff ve Zehrer, 2013). Turizmde yapılan bibliyometrik analizler, en üretken bilim insanları ve kurumlar gibi çeşitli yönleri, ve baskın araştırma temalarını aydınlatmıştır (McKercher vd., 2006; Ryan, 2005). Bu çalışmalar ayrıca, disiplinin küresel eğilimlere ve akademik ilerlemelere nasıl uyum sağladığını ve yanıt verdiğini yansıtan alandaki coğrafi ve tematik çeşitliliği de araştırmıştır (Sheldon, 1991).

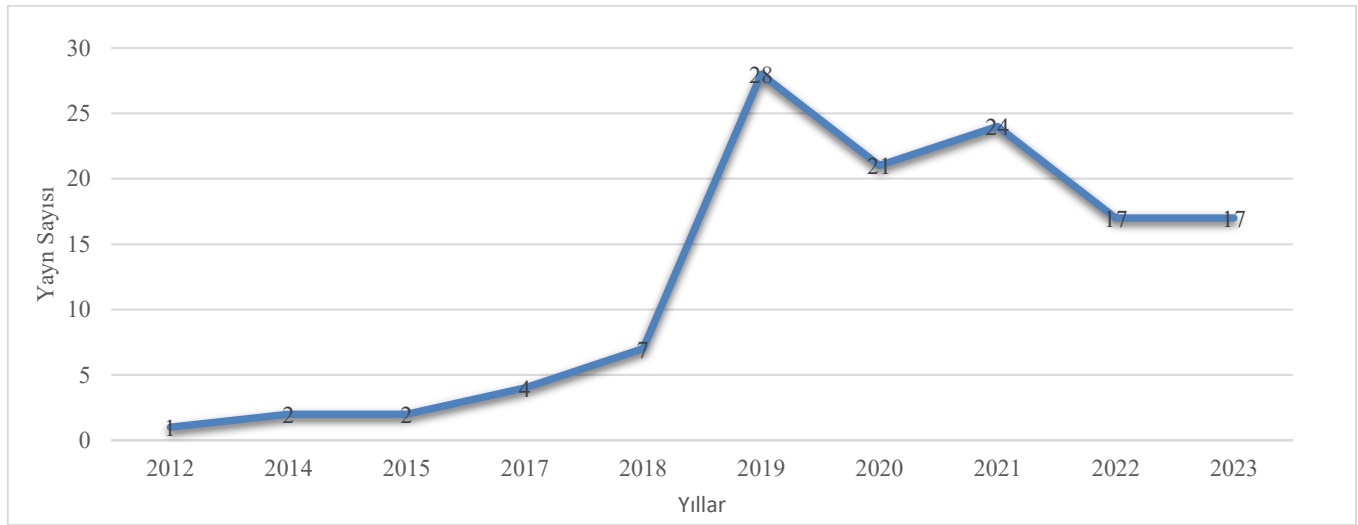
Yöntem

Bu araştırma, turizm alanında gerçekleştirilen bibliyometrik çalışmaları kapsamlı bir şekilde incelemeyi ve bu alandaki literatürün mevcut durumu ile evrimini analitik bir metodoloji kullanarak değerlendirmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın amacına ulaşmak için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmış, yayınların sayısal verileri değerlendirilerek araştırma eğilimleri ortaya konulmuştur. Bibliyometrik yöntemin temel adımı olarak, konu bağlamında kapsayıcı ve ilişkili anahtar kelime setlerinin tespiti yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından seçilen "Turizm ve Bibliyometrik", "Otel ve Bibliyometrik", "Rekreasyon ve Bibliyometrik", ve "Gastronomi ve Bibliyometrik" terimleri, 1 Ocak - 31 Mart 2024 tarihleri arasında Ulakbim, Yöktez ve Web of Science (WoS) veri tabanlarında taranarak yayınlar elde edilmiştir. Çalışmada, 2012-2023 yılları arasındaki yayınlar incelenmiştir. Toplamda, 123 ulusal ve 464 uluslararası yayın bu analize dahil edilmiştir. Tarama neticesinde toplanan yayınlar, önceden belirlenen bibliyometrik parametreler çerçevesinde derinlemesine analiz edilmiştir. Bu parametreler arasında, yayın yılı, konu başlıkları, yazar bilgileri ve indekslenme durumu bulunmaktadır. Turizm alanında yapılan bibliyometrik yayınların genel yönelimleri, dikkat çeken tematik alanlar ve ön plana çıkan araştırma konuları belirlenmiştir. Bu çalışmada, veri kaynağı olarak Ulakbim, YÖKTEZ ve Web of Science (WoS) veri tabanları tercih

edilmiştir. Ulakbim, Türkiye’de yayımlanan hakemli akademik dergileri kapsamı nedeniyle ulusal literatürü temsil etmektedir. YÖKTEZ, Türkiye’de hazırlanmış lisansüstü tezleri içermesi bakımından, turizm alanındaki akademik üretimin tez boyutunu yansıtmaktadır. WoS ise uluslararası düzeyde yüksek etki değerine sahip dergileri kapsayan, güvenilirliği ve akademik prestiji yüksek bir veri tabanıdır. Böylece, çalışmada hem ulusal hem de uluslararası literatür bütüncül biçimde değerlendirilmiştir. Scopus veri tabanı ise geniş kapsama alanına sahip olmakla birlikte, WoS ile büyük ölçüde örtüşen içerikler barındırması ve veri tekrarı riskini artırması nedeniyle analize dahil edilmemiştir.

Bulgular

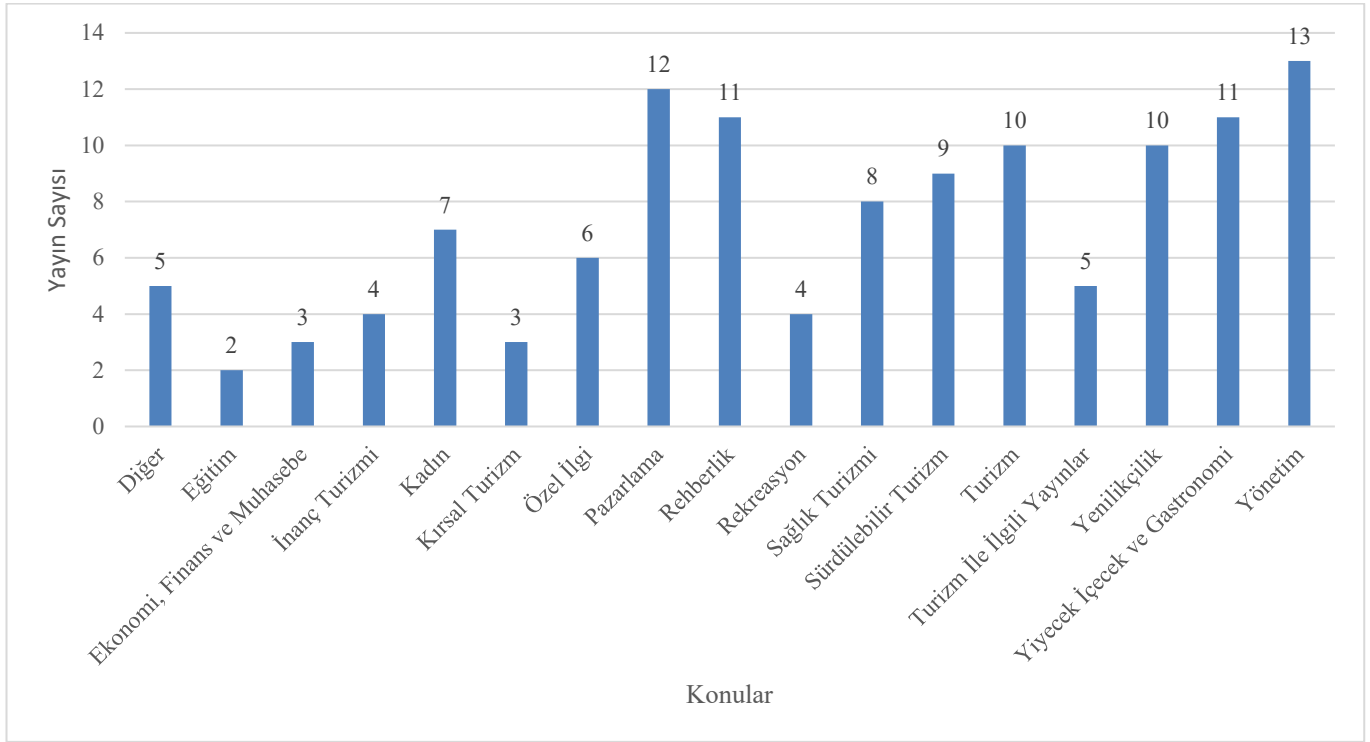
Çalışma kapsamında ilk olarak Ulakbim ve Yöktez veri tabanından 2012-2023 yılları arasında yayımlanan yayınların yıllara göre dağılımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Ulusal yayınların yıllara göre dağılımları

Şekil 1 incelendiğinde, 2012 ve 2015 yılları arasında yayın sayısının düşük ve istikrarlı olduğu; 2017 yılında artışla yayın sayısı 4’e yükseldiği görülmektedir. Özellikle 2018 yılında, yayın sayısındaki artış dikkat çekici olup, bu sayı 28’e ulaşmıştır ve incelenen zaman dilimi içindeki en yüksek noktayı temsil etmektedir. 2020’de yayın sayısında gözle görülür bir düşüş yaşanmış (21 yayın) ve 2021’de tekrar bir artış gözlemlenmiş (24 yayın) olup, 2022 ve 2023 yıllarında ise 17 yayın ile sabit bir seviyede kalmıştır.

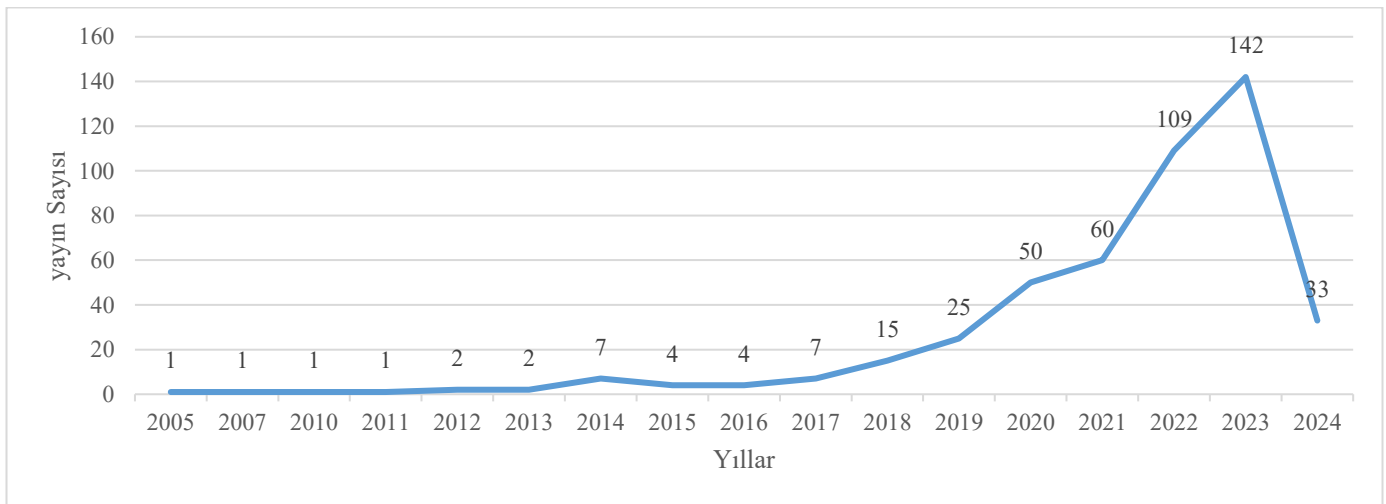
Çalışma kapsamında Ulakbim ve Yöktez veri tabanlarından elde edilen yayınların konularına göre dağılımları incelenmiştir. Şekil 2’de elde edilen bulgular sunulmuştur.

Şekil 2. Ulusal yayınların konularına göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, "Yönetim", "Pazarlama", "Rehberlik" ve Yiyecek, İçecek ve Gastronomi konularının araştırmalarda en çok ilgi gören alanlar olduğu görülmektedir. "Yenilikçilik", "Turizm" ve "Sürdürülebilirlik" gibi konularında dikkat çekici düzeyde araştırma yapılmıştır. Orta seviyede çalışma sayılarına sahip konular "Sağlık Turizmi", "Kadın" ve "Özel ilgi" konularıdır. "Ekonomi Finans ve Muhasebe", "Eğitim" ve "Rekreasyon" gibi alanlarda yapılan çalışmaların sayısı görece daha düşük kalmıştır.

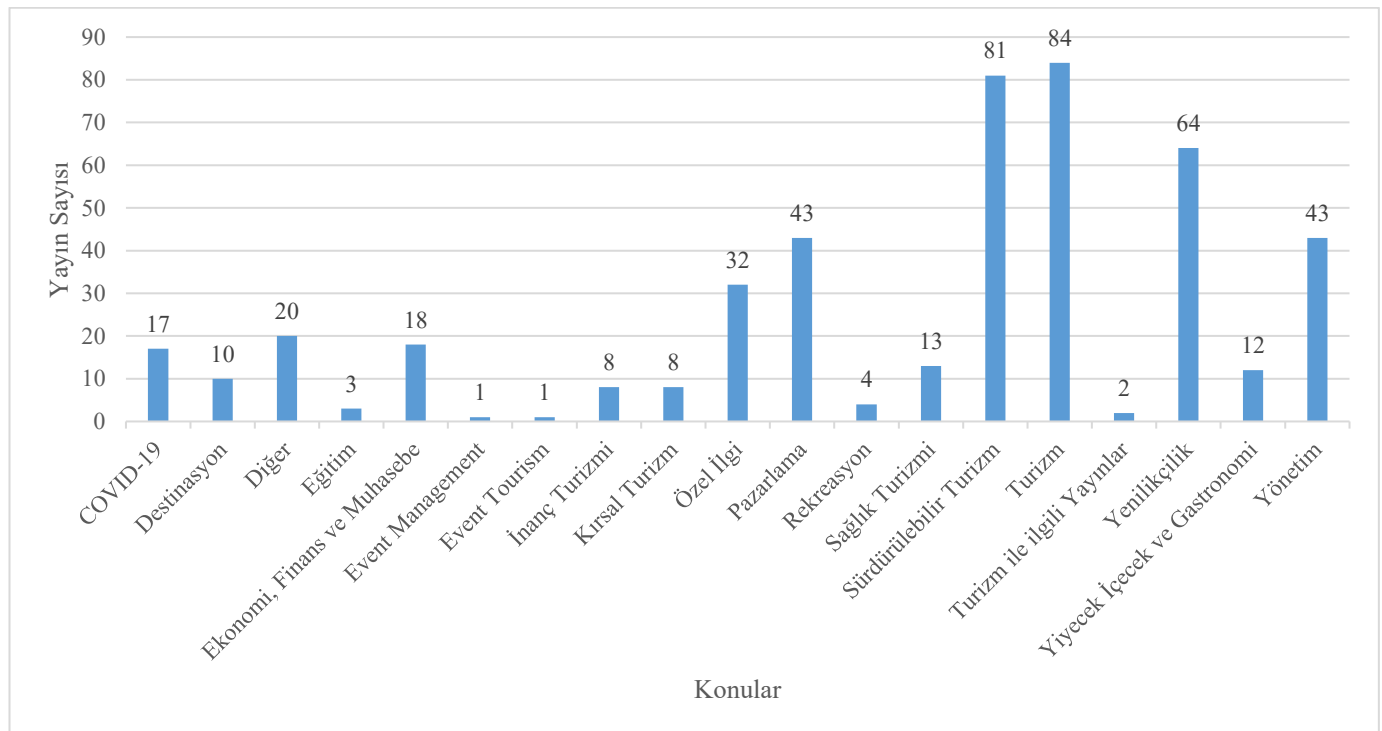
İndekslere göre yayın sayıları incelendiğinde ulusal yayınların yarısından fazlasının (62 yayın) Yöktez ve Ulakbim veritabanlarında olduğu tespit edilmiştir. 44 yayın Web of Science, Scopus ve diğer uluslararası indekslerde taranmaktadır. Çalışma kapsamında Web of Science veritabanında yayınlanan araştırmaların yıllara göre dağılımları incelenmiştir. Şekil 3'te elde edilen bulgular sunulmuştur.

*2024 yılı verileri Ocak, Şubat, Mart ayları ile sınırlıdır.

Şekil 3. Uluslararası yayınların yıllara göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, yayın sayısının zamanla sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. İlk birkaç yıl boyunca (2005-2011), yayın sayısının oldukça düşük olduğu ve yıllık sadece bir veya iki yayın yapıldığı görülmektedir. Ancak 2014 yılından itibaren yayın sayısında belirgin bir artış gerçekleşmiştir. 2018 yılında bir önceki yıla göre iki katından fazla bir artışla 15 yayına ulaşıldığı görülmektedir. Daha da dikkat çekici olan, 2019 ve 2020 yıllarında bu sayının sırasıyla 25 ve 50 olması, yani her yıl önceki yıla göre iki kat artış göstermesidir. 2021 yılında bu artış hız kesmeden devam ederek 60 yayına ulaşmıştır. 2022 yılı, 109 yayın ile en yüksek artışı gösteren yıl olarak öne çıkmaktadır. Ardından 2023 yılında 142 yayınla en fazla yayının yapıldığı yıldır. 2024 yılının ilk üç ayında 33 yayına olduğu tespit edilmiştir. Eğilime göre 2024 yılı sonunda bibliyometrik çalışmalarda artış olacağı tahmin edilmektedir. Bu da bibliyometrik analizlerle ilgili çalışmaların ivme kazandığına işaret etmektedir. Çalışma kapsamında uluslararası araştırmaların konularına göre dağılımları da incelenmiştir. Elde edilen bulgular Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Uluslararası yayınların konularına göre dağılımları

Şekil 4 incelendiğinde; en yüksek yayın sayısı "Turizm" ve "Sürdürülebilir Turizm" başlıkları altında toplanmıştır; sırasıyla 84 ve 81 yayın ile bu iki alan, sektördeki araştırma faaliyetlerinin odak noktası olduğunu göstermektedir. "Turizm" başlığının geniş kapsamı, bu alandaki araştırmaların geniş bir temaya yayıldığını ve "Sürdürülebilir Turizm" kategorisinin yüksek yayın sayısı, çevresel etkiler, ekonomik sürdürülebilirlik ve sosyal adalet gibi konularda artan küresel bir bilinç ve ilginin göstergesi olabilir. "Yenilikçilik" kategorisindeki 64 yayın, turizm sektöründe yenilikçi yaklaşımların ve teknolojik gelişmelerin ne derece önemli olduğunu vurgular. Bu alandaki araştırmalar, dijitalleşme, yeni pazarlama stratejileri ve müşteri deneyimi inovasyonları gibi konuları içerebilir. "Pazarlama" ve "Yönetim" konuları da 43'er yayınlı dikkat çeken diğer önemli temalardır. Bu, turizm sektöründe etkili pazarlama stratejilerinin ve sağlam yönetim pratiklerinin önemini gösterir, bu da tüketicilerin davranışlarını anlama ve onlara yönelik hizmetler geliştirme konusunda süregelen bir araştırma ilgisine işaret eder. "COVID-19" ile ilişkili 17 yayın, pandeminin turizm sektörü üzerindeki etkilerinin önemli bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmalar, salgının yol açtığı zorlukların yanı sıra adaptasyon stratejileri ve kriz sonrası

toparlanma planları gibi konuları ele alıyor olabilir. "Özel İlgi" turizmi 32 yayınlı sektördeki niş pazarların ve özelleşmiş turizm faaliyetlerinin popülerliğini gösterirken, "İnanç Turizmi" ve "Kırsal Turizm" kategorilerindeki sekizer yayınlı, bu iki alanın hala önemli bir araştırma odak alanı olduğunu belirtir. Daha düşük yayınlı sayısına sahip olan "Eğitim", "Rekreasyon", "Etkinlik turizmi" gibi kategoriler, belirli niş alanlarda spesifik araştırma ilgisinin var olduğunu, ancak bu ilginin diğer temalara kıyasla daha az olduğunu göstermektedir. İndekslere göre uluslararası yayınlı sayıları incelendiğinde çalışmaların yarısından fazlasının Web of Science ve Scopus veritabanlarında tarandığı tespit edilmiştir (268 yayınlı).

Ulusal ve Uluslararası yayınlı karşılaştırıldığında; ulusal yayınlı sunulan verilere göre, 2012 ve 2015 yılları arasında yayınlı sayısı düşük seviyelerde seyrederken, 2017'de artışla 4'e yükselmiştir. Özellikle 2018'de dikkat çekici bir artışla 28 yayınlı ulaşmıştır. Ancak, 2020'de bu sayıda gözle görülür bir düşüş yaşanmış (21 yayınlı) ve 2021'de tekrar bir artış gözlemlenmiştir (24 yayınlı). 2022 ve 2023 yıllarında ise yayınlı sayısı 17 seviyesinde sabit kalmıştır.

Uluslararası yayınlı sunulan verilere göre ise, yayınlı sayısındaki değişimler daha belirgin bir artış trendi göstermektedir. Başlangıçta (2005-2011) yayınlı sayısı düşükken, 2014'ten itibaren belirgin bir artış başlamıştır. Özellikle 2018'de önceki yıla göre iki katından fazla artarak 15 yayınlı ulaşmıştır. Bu ivme 2019 ve 2020'de de devam etmiş, her yıl önceki yıla göre iki kat artış yaşanmıştır. 2021'de 60 yayınlı ulaşılmış, en yüksek artış ise 2022 ve 2023'te gerçekleşerek sırasıyla 109 ve 142 yayınlı yükselmiştir.

Hem ulusal hem de uluslararası bilimsel yayınlı zaman içinde artış eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Ulusal yayınlı, yayınlı sayısının genellikle düşük seviyelerde seyrettiği ve yıllar arasında dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Öte yandan, uluslararası yayınlı, yayınlı sayısının sürekli bir artış trendi gösterdiği ve özellikle 2022 ve 2023 yıllarında ciddi bir artış yaşandığı gözlemlenmektedir.

Ulusal yayınlı, "Yönetim", "Pazarlama", "Rehberlik" ve "Yiyecek, İçecek ve Gastronomi" gibi konuların en çok ilgi gören alanlar olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, "Yenilikçilik", "Turizm" ve "Sürdürülebilirlik" gibi konuların da dikkate değer düzeyde araştırma yapıldığı görülmüştür. Ulusal yayınlı çoğunluğunun (62 yayınlı) YÖKTEZ ve ULAKBİM veritabanlarında olduğu belirtilmiştir. Öte yandan, uluslararası yayınlı incelendiğinde, "Turizm" ve "Sürdürülebilir Turizm" alanlarında en yüksek yayınlı sayılarına ulaşıldığı görülmektedir. Bu iki alan, turizm sektöründeki araştırma faaliyetlerinin odak noktasını oluşturmaktadır. "Yenilikçilik" kategorisindeki araştırmaların da dikkate değer olduğu ve turizm sektöründe yenilikçi yaklaşımların ve teknolojik gelişmelerin öneminin vurgulandığı belirtilmektedir. Ayrıca, "Pazarlama" ve "Yönetim" konularının da önemli araştırma temaları olduğu ortaya çıkmıştır.

Her iki kategoride de, COVID-19 pandemisi ile ilişkili araştırmaların önemli bir yer tuttuğu gözlemlenmektedir. Salgının turizm sektörü üzerindeki etkileri ve buna yönelik adaptasyon stratejileri ve kriz sonrası toparlanma planları gibi konuların incelendiği 17 yayınlı bulunmaktadır.

Ayrıca, ulusal ve uluslararası yayınlı arasında "Özel İlgi" turizmi, "İnanç Turizmi" ve "Kırsal Turizm" gibi belirli niş pazarların ve özelleşmiş turizm faaliyetlerinin önemli bir araştırma odak alanı olduğu belirtilmiştir. Ancak, "Eğitim", "Rekreasyon" ve "Etkinlik Turizmi" gibi kategorilerdeki yayınlı sayılarının diğer temalara göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Tartışma

Çalışmadaki bulgular, ulusal yayınlardaki dalgalı seyri ve uluslararası yayınlardaki sürekli artış trendini literatürdeki önceki gözlemlerle karşılaştırmakta ve böylece bu iki farklı eğilimi açıklamaktadır. Ulusal yayınlardaki artışın, özellikle 2017 ve 2018 yıllarında, sektördeki gelişmelerin akademik yansımalarını ve belirli araştırma temalarının popülerleşmesini yansıttığı görülmektedir. Bu, Benckendorff (2009) ve Benckendorff ve Zehrer (2013) tarafından yapılan çalışmaların belirttiği gibi, turizm araştırmalarının zaman içerisinde evrim geçirerek entelektüel yapı ve akademik temellerini güçlendirdiğini göstermektedir.

2020 yılında gözlemlenen düşüş, hem ulusal hem de uluslararası yayınlarda, pandeminin sektör üzerindeki etkisini doğrulamaktadır. Bu durum, Sheldon (1991) ve Ryan (2005) tarafından belirtilen ve turizm araştırmalarında coğrafi ve tematik çeşitliliğin yanı sıra küresel eğilimlere adaptasyonun önemini vurgulayan çalışmalarla uyumludur. Ancak, ulusal yayınlardaki 2022 ve 2023 yıllarında yayın sayısının sabit kalması, bu temaların araştırma topluluğu tarafından henüz yeterince keşfedilmediğini veya pandemi sonrası toparlanma döneminde yeni normallerin nasıl şekilleneceği konusundaki belirsizliği yansıtabilir.

Uluslararası yayınlarda gözlemlenen 2022 ve 2023 yıllarında yayın sayısındaki ciddi artış, McKercher, Law ve Lam (2006) tarafından turizm ve otelcilik dergilerinin derecelendirilmesi üzerine yapılan çalışmaların da işaret ettiği gibi, turizm araştırmalarının küresel çapta artan akademik ilgi ve etkinin göstergesidir. Bu artış, sürdürülebilirlik ve yenilikçilik gibi alanlardaki global önceliklerin ve turizmin sosyal ve çevresel boyutlarının giderek daha fazla önem kazanmasının bir sonucu olabilir.

Son olarak, özel ilgi turizmi, inanç turizmi ve kırsal turizm gibi niş pazarlara olan ilgi artışı, Sheldon'ın (1991) yazarlık analizindeki turizm araştırmalarının da gösterdiği gibi, turizm araştırmalarının çeşitlenmesine ve derinleşmesine işaret etmektedir. Bu temaların, diğer daha genel konulara göre daha düşük yayın sayıları, bu alanlarda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini ve bu niş alanların potansiyelini keşfetmek için daha fazla kaynağa ve ilgiye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Literatürdeki mevcut trendler, bu niş alanlarda artan bir araştırma ilgisinin olduğunu işaret etse de, çalışmamız bu konuların hala tam olarak keşfedilmediğini ve gelişim fırsatlarına sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç

Bibliyometrik analiz, turizm alanındaki ulusal ve uluslararası bilimsel yayınların evrimini ve odak noktalarını anlamak için kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Ulusal ve uluslararası yayınlar arasındaki yıllara göre dağılımdaki farklılıkların nedenleri, turizm alanında yaşanan çeşitli global ve yerel dinamiklere bağlanabilir. Ulusal yayınlardaki dalgalı seyir, yerel olaylar ve ekonomik veya politik değişiklikler gibi faktörlere duyarlı olabilir. Örneğin, 2017 ve 2018 yıllarında ulusal yayınlardaki artışlar, bu dönemlerde turizm sektöründe yaşanan yerel gelişmelerin ve olumlu değişikliklerin bir yansıması olabilir. Bu tür yerel etkiler, ulusal yayınlarda daha belirgin şekilde gözlemlenebilir. 2020 yılında ulusal yayınlarda gözlenen düşüş, muhtemelen COVID-19 pandemisinin turizm sektörü üzerindeki olumsuz etkilerini yansıtmaktadır. Pandeminin sektör üzerindeki geniş çaplı etkisi, araştırma ve yayın aktivitelerini de doğrudan etkilemiş olabilir. Uluslararası yayınlarda görülen sürekli artış trendi, turizm alanındaki küresel araştırma aktivitesinin hız kazandığını ve uluslararası işbirliklerinin arttığını göstermektedir. Uluslararası yayınlarda, küresel çapta önemli olan ve daha geniş bir araştırma kitleye hitap eden konulara odaklanıldığı için, bu yayınlar daha

geniş bir izleyici kitlesi ve akademik çevre tarafından daha fazla ilgi görebilir. Bu durum, uluslararası yayınların sayısındaki artışı teşvik eden bir faktör olabilir.

Bu çalışma, ulusal ve uluslararası yayınlar arasındaki tematik farklılıkları ve benzerlikleri belirgin bir şekilde ortaya koymuştur. Ulusal yayınlarda "Yönetim", "Pazarlama", "Rehberlik" ve "Yiyecek, İçecek ve Gastronomi" konuları en çok ilgi çeken alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, yerel akademik çevrelerin işletme ve hizmet sektörüne özel önem verdiğini ve bu alanlarda derinlemesine araştırmalar yaptığını göstermektedir. Özellikle yiyecek ve içecek sektörüne odaklanan çalışmalar, yerel kültürel unsurların ve gastronomi turizminin popülerliğinin bir yansımasıdır.

Uluslararası yayınlarda ise "Turizm" ve "Sürdürülebilir Turizm" başlıkları altında toplanan çalışmalar, bu alanların küresel araştırma faaliyetlerinin odak noktası olduğunu belirtmektedir. Bu iki kategorideki yüksek yayın sayısı, turizm sektörünün küresel ölçekte nasıl bir evrim geçirdiğini ve sürdürülebilirlik konularına olan artan ilgiyi göstermektedir. Çevresel etkiler, ekonomik sürdürülebilirlik ve sosyal adalet gibi konular, küresel bilinç ve sorumluluk duygusunun arttığını işaret etmektedir. "Yenilikçilik" kategorisindeki araştırmalar ise, turizm sektöründe teknolojik yeniliklerin ve dijital dönüşümün ne derece önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu alandaki çalışmalar, sektörün gelecekteki yönünü şekillendirmede kritik bir role sahiptir, çünkü dijitalleşme, yeni pazarlama stratejileri ve müşteri deneyimi inovasyonları giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Ulusal yayınlar genellikle yerel akademik çevrelerin öncelik verdiği konulara odaklanmaktadır. Bu durum, "Yönetim", "Pazarlama", "Rehberlik" ve "Yiyecek, İçecek ve Gastronomi" gibi konularda yoğunlaşan ulusal araştırmaların, yerel kültürel unsurlar ve ekonomik ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir. Uluslararası yayınlarda ise "Sürdürülebilir Turizm" ve "Yenilikçilik" gibi küresel öneme sahip konulara ağırlık verilmektedir, bu da bu yayınların daha geniş bir coğrafi ve kültürel etki alanına hitap ettiğini işaret etmektedir. Uluslararası yayınlar, küresel çapta artan çevresel, ekonomik ve sosyal sorumluluk bilincini yansıtan konulara eğilim göstermektedir. Bu durum, sürdürülebilir turizm ve diğer küresel sorunlara yönelik artan ilgiyi ve bu konuların uluslararası alanda nasıl ele alındığını belirtmektedir. Uluslararası araştırmalarda teknolojik yenilikler ve dijital dönüşüm gibi konular öne çıkmaktadır. Bu tür çalışmalar, özellikle turizm sektöründe dijitalleşme, yeni pazarlama stratejileri ve müşteri deneyimi inovasyonları gibi alanlarda yenilikçi yaklaşımları vurgular. Ulusal yayınlarda ise bu tür konular daha az öne çıkmış olabilir, çünkü yerel yayınlar daha çok yerel ihtiyaçlar ve geleneksel uygulamalar çerçevesinde şekillenmektedir.

Çalışmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Çalışmalar

Bu araştırma, turizm alanındaki bibliyometrik çalışmaları kapsamlı bir şekilde incelemeyi ve bu alandaki literatürün mevcut durumu ile evrimini analitik bir metodoloji kullanarak değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ancak, bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birinci sınırlılık, kullanılan veritabanlarının kapsamı ve erişilebilirliğidir. Bu çalışmada sadece Ulakbim, Yöktez ve Web of Science (WoS) gibi belirli veritabanları kullanılmıştır. Diğer turizm bibliyografik kaynakları veya daha az bilinen veritabanları dikkate alınmamıştır. İkinci sınırlılık, bu çalışmanın belirli bir tarih aralığını kapsamasıdır. Belirlenen tarih aralığı içinde yapılan bibliyometrik analiz, daha önceki veya daha sonraki dönemlerde gerçekleşen yayınları dikkate almayabilir. Bu da, analiz sonuçlarının zaman içindeki değişimleri tam olarak yansıtmamasına neden olabilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler, turizm alanında çalışan akademisyenlerin gelecekteki çalışmalarını yönlendirmelerine ve sektördeki önemli konuları ele almalarına yardımcı olabilir. Öncelikle, çoklu kaynaklara odaklanma önemlidir. Araştırmacılar, ulusal ve uluslararası yayınların tümünü kapsayan çalışmalara odaklanmalıdırlar. Bu, araştırmacıların yerel ve küresel seviyelerdeki eğilimleri kapsamlı bir şekilde değerlendirmelerini sağlayacaktır. Ayrıca, güncel konulara odaklanmak da önemlidir. COVID-19 pandemisinin turizm sektörü üzerindeki etkileri gibi güncel konulara odaklanarak kriz yönetimi stratejileri ve sektördeki dijital dönüşüm gibi konuları ele almak, araştırmacıların çalışmalarını güncel ve etkili hale getirebilir.

Sektörel çeşitliliği değerlendirmek de önemlidir. Araştırmacılar, turizm sektöründeki çeşitli alt alanlara odaklanarak sektörel çeşitliliği değerlendirmelidirler. Yönetim, pazarlama, sürdürülebilirlik gibi geleneksel alanların yanı sıra sağlık turizmi, inanç turizmi gibi niş pazarlar da incelenmelidir. İnovasyon ve sürdürülebilirlik gibi önemli konular da araştırmacıların öncelikli olarak ele alması gereken konulardır. Bu konular, turizm sektörünün geleceği açısından kritik öneme sahiptir ve araştırmacılar bu alanlarda yapacakları çalışmalarla sektördeki dönüşümü destekleyebilirler.

Son olarak, araştırmacılar veri kaynaklarını çeşitlendirerek daha kapsamlı analizler yapabilirler. Yüksek kaliteli veri setlerine erişim sağlamak, araştırmalarının güvenilirliğini artırabilir ve sonuçlarının daha geniş bir kitleye yayılmasını sağlayabilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Barrios, E., Rodriguez-Sanchez, A. M., & Garcia, J. A. C. (2008). A bibliometric analysis of tourism research in Spain. *Annals of Tourism Research*, 35(4), 857-878.
- Benckendorff, P. (2009). Themes and trends in Australian and New Zealand tourism research: A social network analysis of citations in two leading journals (1994–2007). *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 1-15.
- Benckendorff, P., & Zehrer, A. (2013). A network analysis of tourism research. *Annals of tourism research*, 43, 121-149.
- Broadus, R. N. (1987). An introduction to bibliometrics. *Library Trends*, 36(1), 373-387.
- Clarke, A., Gatineau, M., Grimaud, O., Royer-Devaux, S., Wyn-Roberts, N., & Le Bis, I. (2007). A bibliometric overview of public health research in Europe. *European Journal of Public Health*, 17(suppl_1), 43-49.
- Claveau, F., & Gingras, Y. (2016). The impact factor's Matthew effect: A natural experiment in bibliometrics. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(1), 325-331.

- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Diem, A., & Wolter, S. C. (2013). Gender-specific patterns in patenting and publishing. *Scientometrics*, 97(2), 369-386.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105(3), 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>
- Feeley, T. H. (2008). Serials citations and bibliographic coupling: A comparison of two approaches to measuring journal relationships. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(4), 526-535.
- Glanzel, W. (2003). Bibliometrics as a research field: A course on theory and application of bibliometric indicators. Course material.
- Koç, T., & Boz, İ. (2014). Tourism research in Turkey: A bibliometric analysis. *Anatolia*, 25(3), 407-423.
- Leung, D., Law, R., Van Hoof, H., & Buhalis, D. (2013). Social media in tourism and hospitality: A literature review. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30(1-2), 3-22.
- Martínez-Lopez, F. J., Pla-García, C., & Gázquez-Abad, J. C. (2018). Strategic capabilities, marketing strategy and business performance: Evidence from Spanish SMEs. *Journal of Small Business Management*, 56(4), 617-631.
- Mckercher, B., Law, R., & Lam, T. (2006). Rating tourism and hospitality journals. *Tourism Management*, 27(6), 1235-1252.
- Mesci, M., Kang, S. K., & Kim, D. (2021). The evolution and trends of sport tourism research: A bibliometric analysis. *Journal of Travel Research*, 00472875211048039.
- Okumus, B., Karamustafa, K., & Çevik, M. (2018). Culinary tourism research trends: A systematic bibliometric analysis. *Journal of Culinary Science & Technology*, 16(1), 47-67.
- Osareh, F. (1996). Bibliometrics, citation analysis and co-citation analysis: A review of literature I. *Libri*, 46, 149-158.
- Palmer, A., Andriotis, K., & Thomas, R. (2005). Tourism research in small island destinations: A bibliometric study of annals of tourism research. *Journal of Travel Research*, 44(2), 139-148.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Ramos-Rodríguez, A. R., & Ruiz-Navarro, J. (2004). Changes in the intellectual structure of strategic management research: A bibliometric study of the Strategic Management Journal, 1980-2000. *Strategic Management Journal*, 25(10), 981-1004.
- Ruhanen, L., Moyle, B. D., & Weiler, B. (2015). Tourism and Australian beach cricket events: A social exchange perspective. *Tourism Management*, 47, 273-282.
- Ryan, C. (2005). The ranking and rating of academics and journals in tourism research. *Tourism Management*, 26(5), 657-662.

- Sainaghi, R., Phillips, P., & Corti, V. (2020). Measuring hotel performance: Using a balanced scorecard perspectives' approach. *International Journal of Hospitality Management*, 87, 102395. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102395>
- Samiee, S., & Chabowski, B. R. (2012). Marketing and international business: A review and agenda for future research. *Journal of International Marketing*, 20(4), 18-44.
- Sanchez, M., Gil, J. M., & Cuellar, S. (2017). A bibliometric analysis of wine tourism. *International Journal of Wine Business Research*, 29(1), 29-48.
- Sheldon, P. J. (1991). An authorship analysis of tourism research. *Annals of Tourism Research*, 18(3), 473-484.
- Şahin, A., & Yılmaz, V. (2021). A scientometric review of gastronomy tourism studies. *Journal of Culinary Science & Technology*, 19(2), 147-164.
- Tayfun, A., Aslan, A., & Akgül, O. (2018). Gastronomy tourism research: A scientometric analysis. *Journal of Gastronomy and Tourism*, 3(3-4), 189-201.
- Ülker, E., İrban, A. G., & Metin, I. (2020). Bibliometric analysis of tourism and hospitality innovation studies: A cross-disciplinary study. *Current Issues in Tourism*, 1-20.
- Wallin, J. A. (2005). Bibliometric methods: Pitfalls and possibilities. *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology*, 97(5), 261-275.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

Bibliometric Evaluation of Bibliometric Studies Conducted in the Field of Tourism: Current Status and Future Trends

Ahmet TAYFUN

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara/Türkiye

Ozan ÇATIR

Uşak University, Ulubey Vocational School, Uşak/Türkiye

Extended Summary

Tourism has increasingly become a significant academic discipline, particularly in the last two decades, as the field continues to expand both thematically and methodologically. Alongside this growth, bibliometric analyses have gained prominence as a research tool to assess the evolution, patterns, and structural integrity of the academic output within tourism studies. Bibliometric methods enable researchers to track publication trends, citation networks, thematic developments, and the relative importance of specific research areas. They also allow for the mapping of collaborations among authors, institutions, and countries. In this context, the present study aims to provide a comprehensive bibliometric evaluation of publications in the field of tourism, with a particular focus on the scope and evolution of bibliometric studies themselves. By systematically analyzing national and international publications through selected keywords, the study seeks to identify research trends, thematic orientations, and emerging fields.

This research is particularly relevant for two reasons. First, although bibliometric methods have been widely applied in diverse disciplines, their application in tourism remains relatively limited and fragmented. Second, the recent acceleration in tourism-related research due to issues such as sustainability, digitalization, innovation, and global crises like the COVID-19 pandemic has created a need to reassess the landscape of academic contributions. Therefore, the study not only evaluates past contributions but also highlights potential directions for future tourism research.

The study adopts a bibliometric analysis methodology, which is a quantitative approach that systematically evaluates academic output using measurable indicators. Bibliometric analysis is recognized for its reliability in identifying publication patterns, citation impact, and thematic orientations across disciplines. The methodology consists of several key stages: identifying relevant keywords, conducting systematic searches, collecting publication data, and analyzing results based on predetermined bibliometric parameters.

Three major databases were selected for data collection: Ulakbim, YÖKTEZ, and Web of Science (WoS). Ulakbim was chosen because it provides extensive coverage of Turkish academic journals, ensuring representation of the national literature. YÖKTEZ was included as it is the official repository of graduate theses in Turkey, offering access to the academic production of postgraduate students and supervisors. Finally, Web of Science (WoS) was used to capture international publications, given its prestige, reliability, and comprehensive coverage of high-impact journals across various indices such as SSCI, SCI-Expanded, and AHCI.

Keywords were determined through a targeted approach. The terms selected were “Tourism and Bibliometrics,” “Hotel and Bibliometrics,” “Recreation and Bibliometrics,” and “Gastronomy and Bibliometrics.” Searches were conducted between January and March 2024. In total, 123 national publications and 464 international publications

were retrieved. These works were subjected to detailed bibliometric evaluation based on parameters such as publication year, subject area, author information, institutional affiliation, and indexing status.

The choice not to include Scopus as a database was deliberate. Although Scopus offers broad coverage, its overlap with WoS would risk duplication of results and potentially compromise the methodological integrity of the analysis. By focusing on Ulakbim, YÖKTEZ, and WoS, the study achieves a balance between comprehensive national coverage and high-quality international representation.

The analysis of national publications revealed distinct trends. Between 2012 and 2015, the number of publications remained relatively low and stable, suggesting limited attention to bibliometric studies in Turkish tourism research during this period. However, a sharp increase occurred in 2017 (4 publications) and peaked in 2018 (28 publications). This rise may reflect both growing awareness of bibliometric methods and the expansion of research output in tourism-related disciplines. A decline was observed in 2020 (21 publications), which could be linked to disruptions caused by the COVID-19 pandemic, followed by a recovery in 2021 (24 publications). In 2022 and 2023, the number stabilized at 17 publications.

When classified by subject areas, national publications concentrated on Management, Marketing, Guidance, and Food and Beverage/Gastronomy, indicating the dominance of applied and industry-oriented research themes. Secondary but still significant attention was given to Innovation, Tourism, and Sustainability, reflecting broader global concerns. Topics such as Health Tourism, Women in Tourism, and Special Interest Tourism appeared with moderate frequency, while areas such as Recreation, Education, and Finance were underrepresented.

International publications showed a more consistent upward trajectory. From 2005 to 2011, the number of publications was very limited, often only one or two per year. However, starting in 2014, a notable rise occurred, culminating in a peak of 142 publications in 2023. In just the first three months of 2024, 33 publications were recorded, suggesting that this upward trend will continue.

Thematically, international studies were dominated by Tourism (84 publications) and Sustainable Tourism (81 publications). The prominence of sustainability reflects global interest in environmental impacts, economic resilience, and social justice in tourism. Innovation (64 publications) was another key theme, encompassing digitalization, technological change, and new business models. Marketing and Management (43 each) also emerged as important areas, highlighting continued emphasis on consumer behavior, branding, and organizational practices. Additionally, COVID-19-related studies (17 publications) underscored the profound effects of the pandemic on tourism systems, recovery strategies, and resilience planning. Other topics included Special Interest Tourism, Faith Tourism, and Rural Tourism, indicating diversification in research agendas.

The findings illustrate significant differences between national and international research trajectories. While Turkish publications demonstrated rapid but somewhat inconsistent growth, international research exhibited a steady and exponential increase, particularly in the last decade. This discrepancy may be attributed to differences in research funding, institutional priorities, and global collaboration networks.

The dominance of Management and Marketing in national research highlights the practical orientation of Turkish tourism academia, often aimed at addressing immediate industry needs. In contrast, international studies displayed

stronger engagement with global issues such as sustainability and innovation, reflecting broader societal and environmental concerns.

The decline in national outputs during 2020 corresponds with the global pandemic, suggesting that external crises have a direct effect on academic productivity. However, the simultaneous rise in international outputs during the same period indicates that global research communities may have redirected their focus toward tourism and crisis management, thereby accelerating publication rates.

This study underscores the growing role of bibliometric analysis in mapping the intellectual structure and evolution of tourism research. By examining both national and international publications, it provides a comparative lens to understand thematic priorities, publication dynamics, and methodological orientations. The findings reveal that while national research remains focused on applied topics such as management, marketing, and gastronomy, international literature increasingly emphasizes sustainability, innovation, and global challenges.

The research contributes to the literature by offering:

1. A systematic overview of bibliometric studies in tourism.
2. A comparative analysis of national and international research trajectories.
3. Insights into emerging themes such as sustainability, innovation, and crisis resilience.

Future studies could expand the scope by incorporating additional databases such as Scopus, provided methodological safeguards against duplication are implemented. Furthermore, advanced bibliometric techniques, including co-citation and network analysis, could offer deeper insights into author collaborations and thematic clustering. Researchers may also explore underrepresented areas such as health tourism, digital transformation, and niche markets, which present significant opportunities for both academic exploration and practical application.